

SI ESPANYA NO TA UNA PROPOSTA INTEL·LIGENT
IMAGINATIVA, L'INDEPENDENTISME POT SUPERAR E
60%» · «UNA CATALUNYA INDEPENDENT NO AGRAD
AL VATICÀ, PERÒ HI NEGOCIARIEN» · «SI L'1 D'OCTUBR
HI HA URNES, EL GOVERN ESPANYOL FARÀ EL RIDÍCUL
· «EL QUE VA FER EL PARLAMENT ÉS MÉS GREU QU
EL QUE VA FER COMPANYS» · «ESPANYA COM A ESTA
NACIONAL ÉS UNA CREACIÓ RECENT, DATA DEL SEGL
XIX» · «A L'ESTAT HI HA MOLTS LLICENCIATS EN DRE
PER LA UNIVERSITAT DE GUANTÁNAMO» · «LA MOB
LITZACIÓ DEL 3-0 VA SER TAN IMPORTANT COM LA D
L'1-0» · «UNES ELECCIONS NO SUPOSEN CAP DERROT
NI CAP HUMILIACIÓ» · «MOLTS AL PSOE S'HAN AFEG
A L'EXTREMISME DEL PP» · «L'ESTAT CONTROLA L'AD
MINISTRACIÓ, PERÒ NO LA GENT NI EL TERRITORI»
«ESPANYA ÉS INSOSTENIBLE COM A ESTAT, TAL COM
ÉS ARA» · «L'1-0 VAIG TORNAR A RECORDAR QUE EL
QUE VAN AFUSELLAR TXIQUI EREN GUÀRDIES CIVIL
VOLUNTARIS» · «ALS PAÏSOS ÀRABS NO S'ENTÉN RE
QUE S'ASSEMBLA UNA SECESSIÓ- TARDÀNIA ÉS UN

VERTIMENT AL JUDICAMENT DE NO
EL CAMÍ DE LA DIVISIÓ» . «ELS PROCESSOS CONTRA
LS DIRIGENTS SOBIRANISTES EM RECORDEN ELS DE
ANTIGA UNIÓ SOVIÈTICA» . «EL RÈGIM DEL 78 ESTÀ
UTANT CAP A UN AUTORITARISME POSTDEMOCRÀ-
IC» . «ELS INDEPENDENTISTES NOMÉS SÓN CULPA-
LES DE MOSTRAR LA CLAVEGUERA QUE HI HA A ES-
ANYA» . «EL DESTÍ DE L'INDEPENDENTISME DECIDIRÀ
L DESTÍ DE LA DEMOCRÀCIA A ESPANYA» . «ESPANYA
CESSITA FER LA RUPTURA QUE NO VAM PODER FER
LA TRANSICIÓ» . «ELS TANCS HAN ENTRAT PER LA DI-
GONAL, PERÒ A FOC LENT» . «HI HA FRASES DE CIUTA-
ANS QUE LES HAURIA POGUT DIR PRIMO DE RIVERA» .
LA UNIÓ EUROPEA VOL ATURAR LA BOLA DE NEU DE LA
EVENJA ESPANYOLA» . «ENS HAUREM D'ACOSTUMAR
UE EL LIDERATGE POLÍTIC SIGUI FORA DEL GOVERN» .
SI LA MARCA ESPANYA S'EXPRESSA AMB MENTALITAT
ASTISSA I EXCLOENT, NO M'INTERESSA» . «ESPANYA
A FET EL RIDÍCUL DAVANT TOT EUROPA» . «TITLLAR EL
ORIBANISME DE NAZI DEMOSTRA LA MANCA DE ME

**Catalunya,
cap on vas?**

#PERIODISME

Catalunya, cap on vas?

PEP MARTÍ

Catalunya, cap on vas?

© del text: Pep Martí, 2018

© del pròleg: Ferran Casas, 2018

© de les fotografies: Adrià Costa, Josep Maria Montaner
(Magda Oranich, Tomàs Alcoverro, Bea Talegón i Lucía Caram),
Albert Alcaide (Xavier Sardà), Fredrik Hjerling (Bodil Valero),
Mathieu Cugnot/European Union (Ana Gomes) i Daniel Innerarity (pròpia), 2018
© d'aquesta edició: Edicions Saldonar, 2018

Primera edició: octubre del 2018

Publicat per Edicions Saldonar
Alfàmbra, 16, 5è 2a
08034 Barcelona
edicions@saldonar.com
www.saldonar.com

Edició i producció: Francesc Gil-Lluch
Disseny de la coberta: Enric Muñoz
Maquetació de l'interior: Octavi Gil Pujol
Impressió: Romanyà-Valls
Distribució: UDL

IBIC: BG
ISBN: 978-84-17611-02-6
Dipòsit legal: B-21541-2018

Imprès a Catalunya · *Printed in Catalonia*

Edicions Saldonar és membre de l'associació d'editorials independents
Llegir en Català, juntament amb Alrevés/Crims.cat, L'Avenç,
BiraBiro Editorial, Edicions del Periscopi, Editorial Les Hores,
Raig Verd Editorial, Sembra Llibres i Tigre de Paper.

Tots els drets reservats. No es pot reproduir cap part d'aquest llibre,
per qualsevol mitjà, sense el permís d'Edicions Saldonar.

TAULA

- 13 Ferran Casas
Periodisme en temps de bloqueig
- 21 Pep Martí
Trenta-tres veus

ABANS DE L'1-0. LA VIGÍLIA

- 27 Enric Juliana
La tercera via veient venir l'1 d'octubre
- 39 Hilari Ragner
*El referèndum des de l'Església
compromesa*
- 49 Manuel Milián Mestre
La dreta que vol refer els ponts

59 José Manuel García-Margallo
Un dissident enfront de Soraya

71 Josep Fontana
L'advertiment de la història

83 Joan Queralt
*El focus precís sobre
el Tribunal Constitucional*

OCTUBRE. EL XOC

95 Antonio Franco
Una mirada republicana

109 Antón Costas
La insistència de la tercera via

119 Ana Gomes
La mirada lusitana a l'I-O

123 Antonio Baños
Un llibertari en terres de la CUP

135 Santiago Niño Becerra
*La dimensió econòmica
de la crisi d'estat*

SOTA EL RÈGIM DEL 155

- 147   Magda Oranich
*El record de l'últim esbufec
del franquisme*
- 157   Tomàs Alcoverro
El Procés vist des de Beirut
- 167   Alejandro Fernández
L'unionisme de pedra picada
- 179   Llibert Ferri
El crit contra el periodisme d'estat
- 189   Josep Ramoneda
Vigilant la deriva autoritària
- 199   Bea Talegón
La seducció espanyola pel Procés
- 207   Javier Pérez Royo
El constitucionalisme alternatiu
- 215   Eudald Carbonell
*La consciència crítica
d'un internacionalista*
- 225   Lucía Caram
La fe dominica contra el 155

- 235 Anna Sallés
El llegat de Vázquez Montalbán
- 245 Martí Anglada
La República luterana
- 257 Andreu Mas-Colell
La recerca com a estructura d'estat
- 265 Xavier Sardà
*La distància irònica
del senyor Casamajor*
- 273 Bodil Valero
L'escandinava que coneix Catalunya
- 281 Krystyna Schreiber
La memòria històrica alemanya
- 289 Manuel Delgado
La revolució des de baix
- 299 Pilar Rahola
El verb contra l'Estat
- 307 Germà Bel
Les claus econòmiques del Procés

L'ESCENARI POST-RAJOY.
ENTRE L'ESCEPTICISME I L'ESPERANÇA

- 317 Daniel Innerarity
El consell del realisme
- 323 Mercè Barceló
*Contra la perversió
del dret constitucional*
- 331 Carme-Laura Gil
La pedagogia socialdemòcrata
- 339 Miquel Puig
*L'economista que no vol
un país 'low cost'*

FERRAN CASAS

PERIODISME EN TEMPS DE BLOQUEIG

Feia anys que s'estava covant. El vell catalanisme polític —pressionat per un relat independentista cada cop més fonamentat i atractiu, i per les contradiccions que provocaven els pactes entre un Jordi Pujol en el seu ocàs institucional i el govern de Madrid— va proclamar a finals dels anys noranta que el marc autonòmic llavors vigent ja no donava més de si. L'Estatut del 2006 va ser un intent de practicar una transfusió política de sang. Però l'operació, tal com va admetre fins i tot Alfredo Pérez Rubalcaba, va fracassar i no només no va contenir el que volia evitar sinó que ho va accelerar. El «règim del 78» va començar a dessagnar-se a Catalunya.

L'actual Procés català, que d'aquí a uns mesos sabrem si està acabat o s'ha instal·lat en un temps de pròrroga buscant un gol d'or, va arribar al seu zenit la tardor del 2017 amb el referèndum de l'1 d'octubre i la proclamació d'independència del dia 27, que va tenir com a conseqüència immediata l'empresonament i exili del Govern i l'aplicació de l'article 155. Ja no ens cal repetir que l'oasi català ha passat a la història i que el Dragon Khan polític a què va apel·lar un

conseller del primer tripartit, el de Pasqual Maragall, s'ha fet crònic. En tenim tantes proves, i tan habituals, com vulguem.

Ens hem acostumat que passin coses constantment, i que siguin gruixudes. Els temps dels mitjans de comunicació s'han fet més accelerats, molt més. I la política ha estat a l'altura convertint en efímers projectes, idees i lideratges (algú s'imagina ara una presidència de vint-i-tres anys com la de Pujol? I de catorze com la de González?). El darrer any ha estat ric en impactes polítics i socials, ha incorporat noves incerteses i preguntes, i ens deixa un aiguabarreig de sentiments del qual encara no hem sortit malgrat que sí que en podem extreure algunes conclusions.

Tant l'independentisme com els partits espanyols han transitat per un terreny desconegut i n'han pagat algunes conseqüències. Els primers no s'imaginaven que les represàlies del desbordament del marc legal espanyol fossin tan dures (empresonats i exiliats en el marc d'uns processos judicials que no sembla que hagin d'acabar bé) i els segons tasten el cost de la desconfiança i l'animadversió d'una part com a mínim significativa de la societat catalana cap a institucions com ara la monarquia, les quals, fora de Catalunya i Euskadi, gaudeixen encara d'un prestigi gens menyspreable. La gestió que l'independentisme va fer de la passada tardor tindrà conseqüències. Carles Puigdemont, Oriol Junqueras i molts dels que els acompanyaven esperaven que, tard o d'hora, s'obris una mediació internacional o una negociació amb el govern de Rajoy.

Els moviments tàctics per no aparèixer davant el conjunt del sobiranisme —molt impactat emocionalment per l'I-O— com els «culpables» d'unes eleccions anticipades,

que haurien estat llegides com un fracàs del Procés, van provocar que s'arribés fins al final tenint com a única sortida programada l'obertura d'un diàleg. Això explica la suspensió de la declaració d'independència del 10 d'octubre i, després d'una proclamació a contracor el dia 27, la gestió de les hores posteriors a la DUI. Sobre això se n'ha escrit molt i encara més que se n'escrirà. I segurament també en tindrem notícia en les sessions del judici al Tribunal Suprem.

Un any després de l'octubre català, moltes coses s'han mogut, s'han acumulat noves evidències de quina és la reacció «natural» dels poders de l'Estat quan es veuen amenaçats i la tensió no només no ha desaparegut sinó que ha anat a més. La discussió sobre l'espai públic, la crueltat de la presó i la duresa de l'exili han fet pujar la temperatura. Tot plegat, en un context de bloqueig polític que el govern de Pedro Sánchez, que no ha exhibit cap pla convincent per «desescalar» la situació, no sembla estar en condicions de resoldre. El president espanyol ha flirtejat amb la idea de la plurinacionalitat, però el seu govern, dèbil políticament, no sembla estar disposat a fer cap gest per fer-la efectiva i és sovint pres del relat espanyolista. No ha detallat mai en què s'havia de traduir que Catalunya sigui considerada una nació ni quines eren les concrecions de la suposada singularització.

Els grans projectes de reforma, com el del finançament autonòmic o la Constitució del 1978, han quedat oficialment aparcats. Preocupa més com se'n commemoren els quaranta anys que no pas què cal reformar-ne. Sánchez intenta, des del terreny del simbolisme, amb iniciatives com l'exhumació de Franco, ocupar un vaporós «espai central» que li permeti ser competitiu en la batalla electoral amb el PP i Ciutadans.

A Catalunya, el govern de Quim Torra ho fia tot al carrer, a la incerta reacció al judici que els presos polítics tenen decidit afrontar políticament. L'executiu català es mou en el marc d'una majoria absoluta independentista, però no té un full de ruta clar i constantment es veu tenallat per la contradicció entre un programa polític que és lògicament de màxims i la gestió d'una autonomia debilitada i permanentment amenaçada ara que el 155 és un pim-pam-pum constant entre els partits estatals.

Un any després de l'octubre republicà, *bloqueig* és la paraula que millor defineix la situació en la qual estem immersos. El 27-O, la via unilateral va arribar al seu clímax. Feia mesos que els líders polítics catalans treballaven per instal·lar aquest marc en la centralitat. La DUI, un concepte que feia uns anys era estrofolari, ha monopolitzat el debat. Però, a l'hora de la veritat, no es va poder materialitzar i va acabar tenint més de fugida endavant que de via efectiva. La via unilateral apareix, doncs, com a intransitable en l'actual equilibri de forces. Ni Junts per Catalunya ni ERC, que no es mouen de la via pacífica, semblen disposats a un canvi d'actitud radical que la reprengui. Això ha fet que alguns dirigents i líders d'opinió del Procés parlin ara d'«aterrar» la situació, d'evitar caure en discursos «màgics» que ho pinten tot de color de rosa sense tenir en compte la capacitat coercitiva de l'Estat, o fins i tot de «punxar bombolles».

Però punxar la bombolla de la unilateralitat té el risc d'inflar-ne una altra que Rajoy va ajudar al seu dia a desacreditar. És la de la via bilateral, la del diàleg i el pacte entre la Moncloa i la plaça de Sant Jaume. L'independentisme majoritari, mentre intenta mantenir la tensió al carrer i dona

màxim protagonisme als presos, guanya temps aixecant de nou la bandera de la via acordada. Però el cert és que aquesta és també màgica, perquè la política espanyola no està, en cap cas, a punt per assumir la possibilitat d'un referèndum pactat com el d'Escòcia o el del Quebec. Si aquesta és, finalment i tal com ha demanat el sobiranisme des del fracàs de l'Estatut, la sortida que acaba trobant el Procés, no serà ni molt menys immediata. Després de quaranta anys de la instauració d'un règim democràtic a Espanya que ha demostrat llacunes cada cop que s'han posat en qüestió assumptes com la monarquia o la unitat nacional, els grans partits no estan disposats a gestionar un canvi cultural i en la concepció de la sobirania nacional que seria llegit per una part significativa de l'opinió pública com el fruit d'un xantatge.

El que és central a Catalunya (el dret a decidir) encara és minoritari a Madrid i les opinions públiques tenen universos cada cop més distants. Això explica també —tal com recollia el politòleg Ignacio Sánchez-Cuenca en un article, aquest setembre, a *La Vanguardia* («La postveritat suprema») — que al Tribunal Suprem es percebi com a proporcionada la instrucció del jutge Llarena, marcada per un afany inculpatori i de revenja que ha topat —i segurament ho tornarà a fer— amb la justícia europea. És una tesi que, per a qui hi vulgui aprofundir, Sánchez-Cuenca —assagista imprescindible per entendre el funcionament de l'opinió pública a Espanya i l'hegemonia cultural del nacionalisme espanyol— desenvolupa amb fonament a *La confusión nacional. La democracia española ante la crisis catalana* (Los Libros de la Catarata).

La via pactada és, doncs, una via barrada a curt o mitjà termini, de la mateixa manera que ho és la unilateral amb les

majories actuals, atès que la via que es vol seguir és pacífica i escrupolosament democràtica. I si l'independentisme és capaç de sumar més voluntats (d'ampliar la base o compartir les lluites), té garantida més legitimitat interna i més comprensió internacional, però no suports potents d'estats i tampoc una actitud diferent per part del govern central o de l'unionisme més dur, que en els darrers mesos han gaudit de la protecció i l'escalf dels aparells de l'Estat, començant per Felip VI.

I, en aquest context de bloqueig, què hi podem aportar els periodistes? Què pot oferir un diari com *Nació Digital*, compromès editorialment amb l'objectiu republicà però amb una mirada plural sobre el país i que pretén adreçar-se al lector des de l'honestedat? Recórrer als clàssics. I els clàssics de la nostra professió ens diuen que és més important saber que creure. Transmetre el que se sap de forma honrada i precisa i escoltar abans que allisonar sobre què fer i com. A més de buscar notícies, fer reportatges i estudiar bé les dades, convé preguntar. Preguntar i escoltar. I això és el que fa Pep Martí, de forma insistent i respectuosa, a un o dos personatges per setmana. Ho fa amb entrevistes de fons i documentades a personalitats que, normalment, no estan sotmeses al fragor i les hipoteques de la primera línia política. Que parlen sabent que, lògicament, el que diguin els pot comprometre, però que difícilment crearà una crisi enlloc i que pot servir per aportar elements de reflexió.

Les trenta-tres entrevistes d'aquest llibre recullen opinions plurals sobre l'actual societat catalana. Tenen com a denominador comú el respecte i el fet que els entrevistats es mullen sobre el que se'ls demana. Respecten el lector i l'antagonista. Les preguntes de Pep Martí i les respostes dels en-

trevistats estan condicionades pel moment, per un bloqueig que les eleccions del 21-D i el canvi de govern a Espanya no han resolt, però també apunten sortides. Són converses amb el llum llarg posat. No trobo agosarat dir que compleixen la funció que han de tenir els diaris (també els digitals) d'avui. Abans, el lector buscava només informar-se. Els digitals generalistes com el nostre estem immersos en la batalla de la immediatesa, però també hem d'atendre el lector que busca anar més enllà i entrar en la reflexió i l'anàlisi. La disjuntiva, que pot acabar sent perversa, és si fem mitjans que alimentin una sola veritat (o prejudici) i donin la raó al nostre *target* o que els ajudin a fer una lectura crítica. Del que fan «els altres», però també «els seus». Pep Martí, un periodista que sorprèn per la seva versatilitat a l'hora de tractar els temes, es prepara amb rigor les entrevistes i el seu bagatge com a historiador i persona implicada en diverses entitats del nostre país el dota d'un gran angular que es percep en les converses, on el dogmatisme no hi és mai convidat.

Llibres com aquest, que és una aproximació fidedigna a la feina que intentem fer a *Nació Digital*, enriqueixen el debat en el context d'un periodisme que corre el risc de convertir-se en la raó d'estat, ja sigui per preservar-lo o per tenir-ne. Les entrevistes de Pep Martí són un recull republicà. D'una república del rigor, l'honestedat, la pluralitat i el respecte cap a una ciutadania que volem que sigui crítica. Bona lectura.

PEP MARTÍ

TRENTA-TRES VEUS

Trenta-tres mirades no exhaureixen, de ben segur, totes les perspectives possibles sobre el que anomenem Procés i sobre els esdeveniments que s'han produït a Catalunya des de la vigília de l'1 d'octubre del 2017 fins ara. Però sí que poden oferir-ne un mosaic força divers. No hi ha cap llista de noms que sigui neutra i aquesta tampoc ho és. Però hem volgut que la majoria d'opinions s'hi puguin sentir reflectides, amb una opció preferent per als que, dins o fora del sobiranisme, propugnen un diàleg que vol dir reconèixer, ni que sigui en part, les raons de l'altre.

Les entrevistes comprenen des dels mesos previs a l'1-O fins a l'escenari que s'obre amb la moció de censura que s'endú el govern de Mariano Rajoy. Estan vinculades a moments determinats del Procés i permeten, si es vol, seguir els principals esdeveniments que s'han anat succeint, però pretenen anar més enllà dels fets d'un instant i volen tenir, per tant, vigència. També intenten ser una mirada sobre la realitat de la societat catalana, segurament més complexa del que tots els actors polítics podien imaginar fa tan sols uns mesos.

Alhora, moltes no donen l'esquena a aspectes rellevants de l'actualitat internacional que per força incideixen en la realitat catalana, com la situació de la Unió Europea després del Brexit o el fenomen Trump. També permeten endinsar-se en expressions de l'àmbit de cada protagonista, sigui el paper dels mitjans de comunicació, la vida de l'Església, les perspectives de l'economia global o els avenços en recerca i el paper de la universitat.

Tan sols per emmarcar millor les entrevistes, les hem agrupades en quatre apartats. En primer lloc, les que es van fer en els mesos previs a l'1 d'octubre, amb les mirades de sis observadors com el veterà periodista Enric Juliana; un investigador i religiós compromès com Hilari Ragner per si ens feia llum des de dalt de Montserrat; un històric de la dreta com Manuel Milián Mestre, obsedit a preservar els ponts; l'exministre José Manuel García-Margallo amb la seva proposta de reforma constitucional; Josep Fontana i el seu advertiment des de la història, i el jurista Joan Queralt, amb el focus posat sobre el Tribunal Constitucional.

En segon lloc, hi ha les entrevistes fetes sota l'impacte del xoc que es produeix l'1-0. Hem conversat amb el periodista Antonio Franco, que destaca la rellevància que va suposar també el 3-0; l'economista Antón Costas i la seva aposta per la tercera via; l'eurodiputada portuguesa Ana Gomes, que mostra el neguit pels esdeveniments des de les institucions europees; Antonio Baños i l'encís pels CDR, i el doctor Santiago Niño Becerra qüestionant les visions econòmiques apocalíptiques sobre l'economia catalana.

En un tercer bloc, ja de ple sota el règim del 155, aportem les perspectives de Magda Oranich, que recorda episo-

dis de la repressió franquista; Tomàs Alcoverro explica com es veu el Procés des de Beirut; Alejandro Fernández defensa un unionisme desacomplexat; Llibert Ferri opina sobre el paper dels mitjans al cor de l'Estat; Josep Ramoneda alerta sobre l'autoritarisme descarnat; Bea Talegón exposa la solidaritat d'un sector de l'esquerra espanyola; Javier Pérez Royo enarbora un constitucionalisme alternatiu al del Tribunal Constitucional; Eudald Carbonell demana la ruptura que no es va fer durant la Transició; Lucía Caram assenyala el cost social del 155, i Anna Sallés deixa en evidència cert discurs unionista.

Després de la detenció del president Puigdemont a Schleswig-Holstein, Martí Anglada incideix en el paper d'Alemanya en l'escaquer polític; el doctor Andreu Mas-Colell defensa una actuació pragmàtica dins del sobiranisme; Xavier Sardà aporta la mirada irònica del senyor Casamajor; l'eurodiputada Boddil Valero explica com es veu Catalunya des d'una monarquia diferent de l'espanyola com és la sueca; Kristyna Schreiber detalla com viu el Procés una periodista alemanya; Pilar Rahola ataca de valent sobre el paper de la Corona; Manuel Delgado critica amb duresa, des de la radicalitat, l'actuació del lideratge sobiranista, i Germà Bel dona moltes claus econòmiques i analitza el trasllat de seus empresarials.

El bloc final reuneix les entrevistes realitzades quan s'obre un nou escenari polític a Madrid, amb la caiguda de Mariano Rajoy i l'entrada en escena del nou govern de Pedro Sánchez. Aquí recollim les perspectives de Daniel Innerarity, que aconsella realisme des del País Basc; la jurista Mercè Barceló, que opina sense embuts sobre la judicialització; l'exconsellera Carme-Laura Gil, que admet el seu escepticisme sobre

els nous aires que venen de Madrid, i Miquel Puig, que opina sobre la idea d'una única marca electoral per a l'independentisme i defensa que la nova Catalunya no aposti per ser un país *low cost*.

El conjunt aplegat d'aquestes entrevistes crec que pot donar una visió àmplia —segurament contradictòria— de la realitat. Estan fetes des d'una vocació informativa, que és també la de *Nació Digital*, un mitjà de línia nítida i compromesa amb el país i les institucions catalanes, sense matisos, i alhora amb l'ambició d'elaborar un producte rigorós, que sigui útil per a un ventall d'electors molt divers.

Hem pretès que les entrevistes fossin a la vegada un retrat tan precís com fos possible de l'entrevistat. I, finalment, també hem volgut vindicar l'entrevista reposada com un gènere útil per agafar perspectiva i evitar ser engolits per l'impacte incessant de les notícies al segon. Una aposta per la paraula, que a vegades sembla encerclada i a la defensiva entre l'allau de *fake news* de tota mena i sota la cultura de la immediatesa.

ABANS DE L'1-0. LA VIGÍLIA

Enric Juliana

J. M. García-Margallo

Hilari Ragner

Josep Fontana

Manuel Milián Mestre

Joan Queralt

ENRIC JULIANA

LA TERCERA VIA VEIENT VENIR L'1 D'OCTUBRE

«Si Espanya no fa una proposta intel·ligent i imaginativa, l'Independentisme pot superar el 60%».

---

24 de juny. Falten poc més de dos mesos per a l'1 d'octubre i les incògnites s'acumulen mentre sembla que es va cap a un xoc de trens. Enric Juliana (Badalona, 1957), director adjunt de *La Vanguardia*, acaba de publicar *Esperant els robots*, on adverteix del nou salt tecnològic que ens ve a sobre i alhora analitza la situació política. Juliana es fa fort en una consideració: les dues parts en conflicte es neguen a reconèixer la força de l'altra. I fa una predicció: ni l'Estat es desintegrarà ni l'independentisme es desinflarà.

Mentre esperem els robots, sembla que anem cap a un xoc de trens.

D'entrada he de dir que de robòtica no en sé. El títol del llibre és una imatge per explicar que som a les portes d'una nova sotragada tecnològica. Estem immersos en una acceleració de la tecnologia des de fa molts anys, i això ens ha anat canviant la vida. Les tècniques d'automatització i les aplicacions de la intel·ligència artificial estan a punt de fer un salt massiu, cosa que tindrà un fort impacte en els processos de producció però també en la vida quotidiana. Crec que som a cinc minuts d'un canvi en les formes de vida encara més profundes de les que hem viscut. Estem immersos en un temps absolutament provisional. Com en el vers de Kavafis, estem «esperant els bàrbars». Això no vol dir que quan vinguin els robots Catalunya hagi de desaparèixer ni que tots els debats actuals s'hagin de fondre. No dic res d'això. Sí que estem, però, en vigílies d'un conflicte; de fet, ja hi som. No m'agrada l'expressió «xoc de trens», perquè en un xoc de trens hi sol haver víctimes mortals. I no crec que això acabi així.

Dibuixa un quadre polític d'enorme complexitat en què les dues parts en conflicte es resisteixen a reconèixer la força de l'altre. L'estat espanyol no és cap broma, però l'independentisme no es col·lapsarà.

Crec que des de Catalunya hi ha gent que té una consciència bastant nítida del que és l'estat espanyol, n'hi ha d'altres que fan veure que no ho saben i n'hi ha d'altres que no ho saben. Si la proporció dels que no ho saben és molt alta, tenim un problema. Des del govern d'Espanya, hi ha qui creu que l'independentisme és una inflamació més de les que ha produït la crisi econòmica, i que a mesura que l'economia

espanyola vagi creixent —en aquests moments està per damunt de la mitjana europea i alguna dada no publicada assenyala que ara podria estar entorn del 3,7%—, baixarà. I hi ha un corrent que creu que és una cosa més profunda. Hi ha enquestes —el PDeCAT en té— que diuen que de l'electorat independentista, que supera els dos milions de vots, un milió aproximadament estan convençuts que a finals d'any Catalunya serà independent. I si fa no fa un milió dos-cents mil creuen que no. Sense voler ofendre ningú, és una mica *Matrix*. Algú s'ha pres la pastilla blava i algú altre la pastilla vermella. Qui té raó? La realitat es va fabricant cada dia. En aquest moment que estem parlant, s'està operant emocionalment. Perquè és el terreny comú, on és tothom.

El govern espanyol es veu capaç de guanyar l'embat.

El govern espanyol té la impressió que pot guanyar per 3-0. Creuen possible impedir, si no al cent per cent, sí impossibilitar que la jornada de l'1 d'octubre es pugui considerar un referèndum i demostrar al conjunt de l'opinió pública espanyola que no s'ha transigit, i a partir d'aquí potser negociar després d'haver imposat el camp de joc. Quan hi ha gent que es pregunta «Com és que el govern espanyol no es mou?» és que creuen que guanyen. Tampoc vull dibuixar un Rajoy olímpic. El PP té quatre cartes sobre la taula. Una cosa li va bé: l'economia, molt important. Per a alguns, és determinant. Jo tinc dubtes. Ja ho veurem. Segona carta: Europa. Rajoy sempre tindria el suport dels estats europeus, però en aquests moments hi ha una circumstància addicional. Després del Brexit, la Unió Europea viu una fase reactiva de resposta al Brexit i a la nova presidència americana. La victòria de Macron ho facilita i estem davant la reconstrucció

de l'eix franco-alemany, però això requereix el suport del sud d'Europa, on els dos països importants són Itàlia i Espanya. Això explica coses tangibles, com que abans de les eleccions franceses Rajoy va ser convidat a una trobada amb Hollande i Merkel. Ara, s'ha vist amb Macron, que ha fet unes declaracions que Hollande no havia fet.

I el factor corrupció?

Aquesta és una carta desfavorable, i ha fet més mal al PP del que ells preveien. La imatge del partit està molt cremada. Podem ha tingut un paper important en aquest sentit, com acabem de veure amb la moció de censura, i és difícil treure's això de sobre. En les darreres enquestes, tornen a baixar. La quarta carta és Catalunya i no se sap com acabarà.

Perquè, la carta econòmica, no la veu tan positiva per al PP?

Crec que el moment políticament més delicat d'una crisi econòmica és quan se'n comença a sortir. Quan les coses estan molt fotudes, o hi ha brots de desesperació —com va passar a Grècia— o hi ha una tendència a veure què passa. Quan es comença a sortir del pou, la recuperació no és igual per a tothom, és quan hi ha més tensions socials. Hi ha gent que torna a trobar feina, però amb un sou molt menor, etcètera. No sempre és un final feliç. El nivell de precarietat en la franja de 18 a 34 anys és enorme. Per tant, seria erroni la idea d'un govern espanyol fort.

El notari Juan José López Burniol va escriure un article sobre el Procés que es titulava «El gran engany». Era molt dur amb els dirigents sobiranistes. Comparteix la seva visió?

Jo tinc un gran afecte per López Burniol, amb qui he coincidit en algunes coses. Però no sempre hi coincideixo.

Jo no crec que la qüestió de Catalunya sigui un gran engany. Quan un moviment social adquireix una gran dimensió, es fa difícil parlar d'engany. El que sí que crec és que en la gènesi del que anomenem Procés hi ha una part important de propòsit estratègic del grup dirigent de Convergència de salvar els mobles davant la crisi. Això ho han reconegut alguns dirigents. Per exemple, Santi Vila. El Procés ha actuat de cuirassa davant la crisi i els problemes judicials que han tingut sense quedar carbonitzats. Això ho sap molta gent. I en política tampoc és estrany. Ara, a la vegada el sobiranisme ha esdevingut la causa comuna d'un desig de protesta i de replantejar les coses, i això no em sembla una fantasmagoria.

Creu que pot culminar en una gran decepció?

Jo em permeto discrepar d'aquesta tesi. No crec que la majoria dels catalans siguin uns crèduls i vegin la independència com la vinguda dels Reis Mags. Potser hi ha un sector que sí que pot tenir una decepció, però molta gent sap que això és també una presa de posició. I si la situació derivés en una negociació, no crec que hi hagués uns cobriments de cor extraordinaris. L'article de López Burniol deia que el govern no pot negociar mentre es planta cara a la llei. Bé, el govern espanyol negociarà quan cregui que li convé fer-ho. Quan ha necessitat els vots del PNB, ha negociat. Amb Jordi Pujol bé que van negociar. La política és molt freda.

Vostè té clar que l'independentisme ha vingut per quedar-se.

L'independentisme continuarà sent un factor molt important en la política catalana. I cal dir una cosa: si Espanya no fa una proposta intel·ligent i imaginativa a Catalunya, l'independentisme pot passar del 47% al 60%.

A Esperant els robots, *es mostra prudent sobre el futur paper hegemònic d'ERC.*

Esquerra Republicana té davant seu un bon escenari. És el gran receptor dels vots disgustats de l'àmbit de Convergència, sobretot per l'afer Pujol i tots els altres afers, vots disgustats del PSC, bàsicament de les ciutats mitjanes de Catalunya, no tant de l'àrea metropolitana. La pregunta que em faig és si en aquest temps transcorregut ha pogut aplegar tots els quadres necessaris per governar Catalunya. I una altra pregunta és si després de l'1 d'octubre, en què s'haurà d'anar a un altre escenari, hi voldrà anar sola. Tinc la impressió, tot i que hi ha sectors del PDeCAT que ho neguen de manera vehement, que sorgirà en els propers mesos la proposta de refer una coalició unitària del sobiranisme per afrontar la fase 2.

No descarta una candidatura de Carles Puigdemont?

Que Carles Puigdemont no es torni a presentar a les eleccions... Ja sé que ell ho repeteix. No tinc cap mena d'informació, però em permeto de posar-ho en dubte. M'han cridat l'atenció unes declaracions de Lluís Llach d'aquesta setmana en què, fent aquest paper de *coaching* de Junts pel Sí, deia que caldria que el PDeCAT insistís sobre Puigdemont perquè s'hi presentés. Puigdemont és el principal actiu electoral que tenen i la política té unes regles que sovint estan per damunt de la voluntat dels homes.

Què creu que passarà l'1 d'octubre?

L'1 d'octubre pot ser una jornada de mobilització molt àmplia, en què quedi clar davant del tribunal de l'opinió pública, tant estatal com europea, que hi ha hagut una gran protesta. Això significa perdre? No ho sé. Jo del que discrepo

d'aquesta visió mil·lenarista que s'ha instal·lat que sembla que la nit de l'1 al 2 d'octubre, si no neix un nou Estat, ja no tornarà a sortir el sol. Que el dia 2 no hi haurà matinada.

Com veu el futur del fenomen Colau?

Els comuns són els actors que no eren en el guió. Quan el 2012 Artur Mas decideix posar-se al davant de la mobilització sobiranista i convoca eleccions, el que sí que era al guió és que el PSC quedava en una posició molt difícil, descol·locat. Així va ser. I de cop i volta, apareixen els comuns, que aconseguixen una cosa imprevista, que és l'alcaldia de Barcelona. No sé si Xavier Trias no sap encara per què va perdre l'alcaldia.

En què es va equivocar Convergència?

La pèrdua de Barcelona és fruit d'errors d'anàlisi. La ciutat de Barcelona és l'expressió màxima de la complexitat catalana. No s'entrega fàcilment a ningú. Les alcaldies de Barcelona exigeixen bons intèrprets. Crec que Convergència va menystenir els efectes de la crisi econòmica. Estaven contents que l'Ajuntament tingués superàvit però va oblidar que les butxaques de molts barcelonins tenien dèficit. No van saber controlar el llenguatge i els gestos. Fixi's, darrerament les alcaldies de Barcelona moren a la Diagonal. L'alcalde Hereu, en la fase final de desgast del PSC, va ensumar que la gent tenia set de consulta, i en va convocar una sobre la Diagonal. Noi, això era com beure una Fanta calenta. L'alcalde Trias va voler convertir la nova urbanització de la Diagonal en l'aparador final del seu mandat. Ha quedat un gran bulevard, però en el pic d'una crisi era un missatge que les energies es concentraven en el lloc on es passa menys necessitat. I ara Ada Colau també està entestada en el tramvia de la

Diagonal. No fos cas que hi deixi les dents. Jo, si fos alcalde, de la Diagonal en sortiria corrents.

En algun moment ha parlat de Madrid com a ciutat de motins, mentre que Barcelona és una ciutat de revoltes.

Madrid és una ciutat fabricada pel poder. És una creació de l'Estat. A Barcelona, quan la gent s'empenya, imagina un món diferent. No s'hi posa per poc. Per Barcelona han passat totes les utopies d'Occident, des de l'anarquisme fins al socialisme, i ara el sobiranisme. I en alguns moments han pres el poder. Crec que a Madrid l'Estat mai ha perdut el control. Fins i tot durant la Guerra Civil, qui dirigia la lluita era l'Estat. Una cosa que a vegades no tenim prou en compte és que el franquisme ho arrasa tot i extirpa la cultura política a Espanya. Ho fa a través de l'afusellament i l'exili. Ara, a Madrid hi ha moments de protesta, es condensa la protesta i hi ha motins. Com el març del 2004, després dels atemptats d'Atocha. El 15-M, un altre.

La plurinacionalitat té recorregut?

És un canvi important. És el primer cop que el PSOE fa seu aquest concepte. Segurament el que Pedro Sánchez pot entendre per plurinacionalitat no és el mateix que el que pot entendre Podem. I encara menys Esquerra Republicana. Però el cert és que a Madrid hi ha molta gent empenyada amb la paraula. Ja se senten veus que diuen «Compte amb el llenguatge!». Hi ha una altra dada a tenir present: després que Podem hagi fet un discurs a tot l'Estat defensant un referèndum, la part més moderna del PSOE creu que reconèixer la identitat de Catalunya no li fa perdre vots.

Com veu els moviments de reconstrucció del centredreta català? Lliures, Units per Avançar...

Jo crec que hi ha un espai i que és un error caricaturitzar-ho. Un partit de centre liderat pel senyor Fernández Teixidó, amb tots els respectes, jo no el veig. El vaig conèixer quan treballava a *El País* l'any 1987, i ell era el cap de llista del CDS. Home, potser en aquesta època fan falta lideratges nous. Ara, atenció, aquests grups interpel·len el PDeCAT, que sap que ha de tenir cura d'aquest territori. El PDeCAT no s'ha de menystenir en cap cas perquè a mi em fa pensar en la Democràcia Cristiana italiana, té una voluntat de poder manifesta. El PDeCAT juga ara mateix en tres pistes: en la que porta a l'1 d'octubre, en la de la reconstrucció del centredreta català i en el Parlament espanyol. Sobre això darrer, vull apuntar una dada. A València, ara mateix, hi ha gent situada a l'esquerra que ha criticat Compromís per haver-se tancat en banda a un acord amb el PP en els pressupostos.

Com és que un home d'ordre com vostè és tan afalagat per la nova esquerra?

Això d'un home d'ordre... Jo de jove vaig militar al PSUC, que per a mi va ser una bona escola política. Han passat els anys, però continuo tenint el cor a l'esquerra. L'aparició de la nova esquerra i de Podem m'ha interessat i hi he escrit des del respecte. Això a Madrid no és tan habitual i, acostumats com estan a llegir molts articles insultants, suposo que han valorat que jo n'escrigui amb respecte. S'ha de reconèixer a Podem, lligant amb allò que he dit abans del franquisme i la seva extirpació de la cultura política, una cosa molt important: que ha repolititzat la societat. És una cosa que la Transició no va fer prou bé. No va sembrar prou cultura política. Hi ha una anècdota que és indicativa. Quan l'aleshores president del govern Felipe González va pujar a

l'Azor, que havia estat el iot de Franco, va enviar un missatge a la societat: ara l'ordre soc jo. Des d'aquest moment, el PSOE va ser l'administrador de l'ordre, no del canvi polític.

Ha parlat del PSUC. També el va influir la seva estada a Roma. Entre el PSUC i la Democràcia Cristiana, vostè té una mica del «compromís històric»...

Reconec que a casa tinc una fotografia d'Enrico Berlinguer, el gran dirigent del Partit Comunista Italià. Això que diu em recorda el que una vegada em va dir una persona: «Vostè és un comunista moderat».

L'actual realitat política pot acabar sent residual així que arribin els robots?

Els canvis tecnològics implicaran modificacions en aspectes fins ara essencials com la centralitat del treball i el funcionament dels sistemes de producció. Ara vindran els bots, una mena d'assistents personals, una cosa cilíndrica a la qual podrem donar ordres. Coses com una consulta mèdica la podrà fer un robot. Hi ha una notícia durant la campanya electoral nord-americana que em va impactar: el transport de cinquanta mil llaunes de cervesa Budweiser des de la fàbrica fins a un centre de distribució a dos-cents quilòmetres de distància i sense conductor. Què devien pensar molts treballadors pobres en veure això? A qui van votar? El que queda clar és que el capitalisme està entrant en la seva fase de ciència-ficció.